

Epistola către Filipeni

1

Salutare. Rugăciunea lui Pavel pentru Filipeni. „Pentru mine a trăi este Hristos.”

¹ Pavel și Timotei, slujitori ai lui Hristos Iisus, tuturor sfinților întru Hristos Iisus care sunt în Filipi împreună cu episcopii¹ și diaconii [lor]:

² Har vouă și pace de la Dumnezeu, Tatăl nostru, și de la Iisus Hristos!

³ Mulțumesc Dumnezeului meu ori de câte ori îmi amintesc de voi.

⁴ Întotdeauna în toate rugăciunile mele mă rog pentru voi toți cu bucurie

⁵ din pricina părtășiei voastre la Evanghelie, din ziua cea dintâi până acum,

⁶ încredințat fiind eu de aceasta: cel care a început în voi lucrul cel bun îl va duce la capăt până în ziua lui Hristos Iisus²,

¹În cazul de față, cuvântul episcopi (de la epískopos = supraveghetor, protector) îi desemnează pe preoții de vază (presbiterii hirotoniți în treapta preoției) care aveau menirea de a conduce comunitatea (vezi și 1 Tim 3, 1); din rândul lor vor fi recrutați episcopii propriu-ziși, pe măsură ce apostolii vor simți nevoia unor succesori direcți. Acesta este primul text care atestă limpede existența celor două trepte harice în Biserica primară: preoți și diaconi.

²= Ziua celei de A Doua Veniri, întru slavă, a Domnului (perspectivă constantă în scrierile lui Pavel).

⁷ așa cum drept este să gândesc eu despre voi toți; pentru că pe voi toți vă am la inimă, cei ce sunteți cu mine părtași ai harului, și în lanțurile mele, și în apărarea și întărirea Evangheliei.

⁸ Martor îmi este Dumnezeu că pe toți vă doresc în dorul lui Hristos Iisus.

⁹ Și aceasta mă rog: ca iubirea voastră încă mai mult și mai mult să prisoască întru cunoștință³ și'ntru toată priceperea⁴,

¹⁰ să le osebiți pe cele ce sunt mai bune, pentru ca să fiți voi curați și nepotnicniți⁵ în ziua lui Hristos,

¹¹ plini de roada dreptății care vine prin Iisus Hristos spre slava și lauda lui Dumnezeu.

¹² Dar vreau să știți, fraților, că cele petrecute cu mine⁶ s'au întors mai degrabă spre sporirea Evangheliei,

¹³ că lanțurile mele pe care le port întru Hristos au ajuns cunoscute întregului pretoriu⁷ și tuturor celorlalți;

³Înțelesul exact: facultatea de a recunoaște ceva în ceva.

⁴= Capacitatea de a vedea dincolo de aparențe; clarviziune.

⁵= Nepotnicnit (în sensul exact): cel ce la capătul drumului nu prezintă răni sau semne ale unor căderi.

⁶= Arestarea și detenția lui Pavel, ca și procesul care-l așteaptă.

⁷= Garda pretoriană; garnizoana care asigura paza palatului imperial din Roma. Într'o capi-

¹⁴ și cei mai mulți dintre frați, încredințare având în Domnul prin lanțurile mele, cu mult mai mult îndrăznesc să grăiască fără teamă cuvântul lui Dumnezeu.

¹⁵ Unii, e drept, Îl propovăduiesc pe Hristos prin invidie și prin ceartă, dar alții prin bunăvoință;

¹⁶ unii o fac din iubire, știind că eu stau aici pentru apărarea Evangheliei;

¹⁷ alții însă din invidie⁸ Îl vestesc pe Hristos, nu cu gânduri curate, ci socotind să-mi sporească necazul în lanțurile mele.

¹⁸ Dar ce-i cu asta? Nimic altceva decât că'n tot chipul, fie din fățărnicie, fie'ntru adevăr, Hristos Se propovăduiește, și'ntru aceasta mă bucur. Și încă mă voi bucura,

¹⁹ fiindcă știu că aceasta îmi va fi mie spre mântuire, prin rugăciunile voastre și cu ajutorul Duhului lui Iisus Hristos,

²⁰ potrivit cu așteptarea mea stăruitoare și cu nădejdea mea că'ntru nimic nu voi fi rușinat, ci că'ntru toată îndrăznirea, acum ca'ntotdeauna, Hristos va fi preamărit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte;

²¹ căci pentru mine a trăi este Hristos, și a muri este câștig.

tală de provincie (precum Cezareea sau Efesul), pretoriul era totalitatea curtenilor și ofițerilor din suita sau palatul guvernatorului. Pavel obișnuia să întrețină conversații cu ostașii care-l păzeau; prin aceștia el pătrundea, de fapt, până'n inima garnizoanei, în cercurile intime ale conducerii de stat.

⁸Mai precis: din spirit de partizanat. Acești predicatori nu profesează o învățătură greșită, dar fac în jurul lui Pavel o agitație exagerată, inutilă și dăunătoare, uneori chiar cu intenția de a-i îngreua situația.

²² Dar dacă a trăi în trup înseamnă a-i da lucrării mele roadă, atunci nu știu ce voi alege.

²³ Sunt strâns din două părți: am dorința să mă despart de trup⁹ și să fiu împreună cu Hristos, că e cu mult mai bine;

²⁴ dar să rămân în trup e mai de trebuință, de dragul vostru.

²⁵ Și încredințat fiind eu de aceasta, știu că voi rămâne și că voi petrece cu voi cu toți spre propășirea voastră și spre bucuria credinței,

²⁶ pentru ca lauda voastră'ntru mine să prisosească'n Hristos Iisus prin revenirea mea la voi.

²⁷ Numa' să vă purtați în chip vrednic de Evanghelia lui Hristos, pentru ca, fie venind eu și văzându-vă, fie nefind de față, să aud despre voi că stați cu tărie într'un singur duh, într'un singur suflet luptându-vă împreună pentru credința Evangheliei,

²⁸ fără ca'ntru ceva să vă înfricoșați de cei potrivnici, ceea ce pentru ei este un semn de pierzare, dar pentru voi, de mântuire; și aceasta, de la Dumnezeu.

²⁹ Căci de dragul lui Hristos vi s'a dat vouă nu numai să credeți în El, dar și să pătimiți pentru El,

³⁰ ducând aceeași luptă pe care-ați văzut-o la mine și'n care-acum auziți că sunt.

2

Smerenia creștină și smerenia lui Hristos. A străluci în lume ca niște lumini. Timotei și Epafrodit.

⁹Literal: să mă desfac (întru cele din care am fost alcătuit); metaforic: să mor.

¹ Așadar, dacă e vreun îndemn în Hristos, dacă e vreo mângâiere a iubirii, dacă e vreo împărtășire a Duhului, dacă e vreun dor și vreo îndurare,

² împliniți-mi bucuria de a gândi la fel, de a avea aceeași iubire, un singur suflet, aceeași cugetare.

³ Nu faceți nimic din duh de ceartă, nici din slavă deșartă, ci'ntru smerenie unul să-l socotească pe altul mai de cinste decât pe el însuși.

⁴ Nimeni să nu caute doar spre ale sale, ci fiecare și spre ale altora.

⁵ Aveți în voi gândirea aceasta, care era și în Hristos Iisus:¹

⁶ Cel ce dintru'nceput fiind² în chipul³ lui Dumnezeu a socotit că a fi El întocmai cu Dumnezeu nu e o prădare⁴,

⁷ dar S'a golit pe Sine⁵ luând chip de

¹Versetele următoare (6-11) alcătuiesc un adevărat imn, de o mare densitate terminologică și dogmatică.

²Verbul *yparho* e mult mai mult decât obișnuitul auxiliar (a fi); el e construit pe ideea de existență originară, substanțială și perpetuă, ceea ce exclude ideea de temporalitate, inconsistență sau alterare.

³Pavel nu folosește cuvântul în sensul tehnic al filosofiei grecești (imagine plastică, formă exterioară), ci în sensul de natură, fire, condiție, esență; mai precis, chip care traduce esența.

⁴Faptul că Dumnezeu-Fiul este și Se consideră pe Sine egal și consubstanțial cu Tatăl nu înseamnă cătuși de puțin că Tatăl a fost depozat de propria Sa dumnezeire („Lumină din Lumină”).

⁵Verbul *kenoo* = a goli, a deșerta, a evacua, a pustii, a aneantiza, a reduce la nimic, implică substantivul *kenosis* = kenoză, cuvânt fundamental în limbajul ortodox al teologiei Întrupării. Kenoză nu afectează unirea ipostatică a Fiului cu Tatăl; ea exprimă doar faptul că, pe durata Întrupării Sale, Fiul renunță la prerogativa de a-Și manifesta în afară dumnezeiasca Sa slavă (cu excepția momentului intim al schimbării la față), acceptând o „degradare” treptată (Dumnezeu-om-rob-răstignit), de bună-

rob, devenind asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-Se ca un om;

⁸ S'a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte – și încă moarte de cruce!

⁹ Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume care-i mai presus de orice nume,

¹⁰ pentru ca'ntru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt,

¹¹ și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl.

¹² Drept aceea, iubiții mei, așa cum întotdeauna m'ați ascultat, nu numai ca atunci când eram de față, ci cu mult mai mult acum când sunt departe, cu frică și cu cutremur lucrați la mântuirea voastră;

¹³ căci Dumnezeu este Cel ce'ntru voi le lucrează și pe „a vrea” și pe „a lucra”, pentru bunăvoirea Sa⁶.

¹⁴ Pe toate să le faceți fără murmur și fără socoteli⁷,

¹⁵ ca să fiți fără prihană și curați, fii ai lui Dumnezeu, neîntinați în mijlocul unui neam sucit și stricat, în care voi străluciți ca niște luminători în lume,

voie supunându-Se Tatălui (în text, „pe Sine” e mai mult decât un pronume reflexiv; termenul sugerează voluntariatul). „A se goli pe Sine” (de slavă) pentru a Se smeri în chipul și condiția robului mai înseamnă că dumnezeiasca strălucire a Fiului nu este un veșmânt pe dinafară, care să poată fi îmbrăcat sau dezbrăcat la nevoie sau după voie, ci un dat interior al Ființei divine (vezi 2 Co 4, 6 și nota).

⁶= Pentru scopul în care Dumnezeu a binevoit asupra-ne.

⁷Înțelesul exact: fără calcule (asupra faloaselor pe care le-ați trage din ceea ce faceți).

16 cuvântul vieții cu tărie ținându-l spre lauda mea în ziua lui Hristos, că nu în zadar am alergat și nici în zadar m'am ostenit.

17 Și chiar dac'ar fi ca sângele meu să curgă⁸ peste prinosul și slujba credinței voastre, mă bucur, și împreună cu voi toți mă fericesc.

18 Și voi, de asemenea, bucurați-vă, și împreună cu mine fericiți-vă!

19 Dar nădăjduiesc întru Domnul Iisus că'n curând am să-l trimit la voi pe Timotei, pentru ca la rându-mi să prind și eu curaj aflând vești despre voi.

20 Că'ntru părtașia simțămintelor mele nu am pe nimeni altul care din inimă⁹ să se'ngrijească de treburile voastre,

21 fiindcă toți caută spre ale lor, nu spre ale lui Iisus Hristos.

22 Dar voi știți cât e el de'ncercat, că'ntocmai ca un copil cu tatăl său i-a slujit Evangheliei împreună cu mine.

23 Pe el deci nădăjduiesc să-l trimit de'ndată ce voi vedea ce va fi cu mine.

24 Sunt însă încredințat în Domnul că eu însumi voi veni în curând.

25 Am socotit că-i de trebuință să vi-l trimit pe Epafrodit, fratele meu și împreună-cu-mine-lucrător și împreună-cu-mine-luptător¹⁰, dar și

⁸Literal: chiar dac'ar fi să mă ofer pe mine însumi ca pe o libație sacrificială (libație = vărsarea unui lichid – apă, vin, lacrimi, sânge – deasupra unei ofrande rituale; la noi, obiceiul de a vărsa puțin vin pe colivă – sau pe pământ – în amintirea morților).

⁹= În mod firesc; cu sinceritate, fără interese personale.

¹⁰Literal: comiliton; camarad de arme. Misiunea creștină e deseori văzută de Pavel ca o permanentă campanie militară, din care-și extrage și limbajul (vezi în special Ef 6, 13-17).

trimisul vostru și slujitorul trebuințelor mele,

26 de vreme ce vă dorea pe toți și era neliniștit, fiindcă ați auzit că a fost bolnav.

27 Și'ntr'adevăr a fost bolnav aproape de moarte; dar Dumnezeu a avut milă de el – și nu numai de el, ci și de mine, ca să nu am întristare peste'ntristare.

28 Așadar, mă grăbesc să vi-l trimit îndărăt¹¹, pentru ca voi, văzându-l, din nou să vă bucurați, iar eu să fiu mai puțin întristat.

29 Primiți-l dar întru Domnul cu toată bucuria; și pe cei ca el întru cinstire să-i aveți,

30 fiindcă de dragul lucrării lui Hristos a fost el până aproape de moarte, punându-și viața în primejdie ca să'mplinească lipsa voastră în a mă sluji pe mine.

3

Adevărata dreptate. A-L urma pe Hristos.

1 Încolo, frații mei, bucurați-vă'ntru Domnul! Ca să vă scriu aceleași lucruri¹, mie nu-mi este greu, iar vouă vă este întărire.

2 Păziți-vă de câini! Păziți-vă de lucrătorii cei răi! Păziți-vă de'mprejurul tăierii²!

¹¹Textual: l-am trimis mai degrabă. Trecutul verbului devansează momentul sosirii în Filipi a lui Epafrodit, purtătorul epistolei.

¹După unii comentatori, posibilă aluzie la o epistolă care nu s'a păstrat.

²Între acest termen (katatomé) și cel din versetul următor (peritomé) e un sarcastic joc de cuvinte prin care Pavel asociază circumcizia iudaică (mai precis, pe cea a iudaizanților) cu auto-

3 pentru că noi suntem tăierea împrejur, noi, cei ce'n duh Îi slujim lui Dumnezeu și ne lăudăm întru Hristos Iisus și nu ne bizuim pe trup³,

4 deși eu aș putea să mă bizui și pe trup. Dacă vreun altul socotește că se poate bizui pe trup, eu cu atât mai mult:

5 tăiat împrejur la opt zile; din neamul lui Israel; din seminția lui Veniamin; evreu din Evrei; după lege, fariseu;

6 după râvnă, prigonitor al Bisericii; după dreptatea cea din lege, fără prihană.

7 Dar cele ce-mi erau mie câștig, pe acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă.

8 Mai mult însă, eu pe toate le socotesc pagubă față de neprețuitul preț al cunoașterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, de dragul Căruia m'am lăsat păgubit de toate și le socotesc drept gunoaie pentru ca să-L câștig pe Hristos

9 și să mă aflu întru El, având nu propria mea îndreptățire, cea din lege, ci pe aceea care este prin credința în Hristos, îndreptățirea cea de la Dumnezeu, întemeiată pe credință,

10 ca să-L cunosc pe El și puterea învierii Lui și părtașia la patimile Lui; asemănându-mă cu moartea Lui,

11 să pot ajunge cumva la învierea cea din morți.

12 Nu că am și dobândit-o sau că de pe-acum am ajuns la desăvârșire; dar o urmăresc, că doar o voi dobândi, de

mutilările corporale din ritualurile orgiastice păgâne (vezi și Ga 5, 12 și nota).

³= Nu punem preț pe circumcizie ca semn de apartenență la poporul lui Dumnezeu.

vreme ce și eu dobândit am fost de Hristos Iisus.

13 Fraților, eu încă nu socotesc s'o fi dobândit, dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând la cele dinainte,

14 alerg la țintă către răsplata chemării de sus a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus.

15 Așadar, câți suntem desăvârșiți, pe aceasta s'o gândim; și dacă gândiți ceva în alt fel, Dumnezeu v'o va descoperi și pe aceasta.

16 Dar de acolo de unde am ajuns, să urmăz aceiași dreptar, să gândim la fel.

17 Fiți laolaltă următorii⁴ mei, fraților, și uitați-vă la aceia care se poartă așa cum aveți voi pildă de la noi.

18 Fiindcă mulți – despre care v'am vorbit adeseori, iar acum v'o spun chiar plângând – se poartă ca dușmani ai crucii lui Hristos.

19 Sfârșitul lor este pieirea; dumnezeul lor este pântecel; iar slava lor, întru rușinea lor; ei pe cele pământești le cugeț.

20 Căci pentru noi, cetatea noastră e de la'nceput în ceruri, de unde-L și așteptăm ca Mântuitor pe Domnul Iisus Hristos,

21 Care va schimba trupul nostru de smerenie spre a-l face după chipul trupului Său de slavă, potrivit cu lucrarea puterii Lui ca pe toate Sieși să le supună.

⁴Și aici, a urma = a imita.

4

Sfaturi și îndemnuri. Pavel confirmă darul Filipenilor. Urări și salutări.

¹ Așadar, frații mei iubiți și mult doriți, bucuria mea și cununa mea, așa să stați întru Domnul, iubiților!

² O rog mult pe Evodia și mult o rog pe Sintihia¹ să aibă aceleași gânduri întru Domnul;

³ te rog de asemenea și pe tine, adevăratul Sizig², ajută-le și tu, ca unora care laolaltă cu mine s'au luptat întru Evanghelie, așa cum și Clement și ceilalți împreună-lucrători cu mine, ale căror nume sunt scrise în Cartea Vieții.

⁴ Bucurați-vă pururea întru Domnul!; și iarăși vă spun: Bucurați-vă!

⁵ Tuturor oamenilor să le fie cunoscută blândețea voastră. Domnul este aproape.

⁶ De nimic nu vă'ngrijorați, ci'ntru totul faceți-I cunoscute lui Dumnezeu cererile voastre prin rugăciune și rugă cu mulțumire³.

⁷ Și pacea lui Dumnezeu, care covâr-

șește toată mintea, să vă păzească inimile și cugetele întru Hristos Iisus.

⁸ Încolo, fraților, câte sunt adevărate, câte sunt de cinste, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt vrednice de iubire, câte sunt cu nume bun, dacă-i virtute și dacă-i de laudă, pe acestea să le gândiți.

⁹ Cele ce-ați învățat și-ați primit și-ați auzit și-ați văzut la mine, pe acestea să le faceți, și Dumnezeul păcii va fi cu voi.

¹⁰ Mult m'am bucurat în Domnul că din nou a'nflorit purtarea voastră de grijă pentru mine – așa cum, de altfel, o și aveți, numai că v'a lipsit prilejul.

¹¹ N'o spun fiindcă aș duce lipsă, căci eu m'am deprins să mă îndeestez cu ceea ce am.

¹² Știu și să fiu smerit, știu și să am de prisos, în orice și'n toate m'am învățat să fiu și sătul, și flămând, și să am de prisos, și să duc lipsă.

¹³ Pe toate le pot întru Hristos, Cel ce mă întărește.

¹⁴ Bine-ați făcut însă c'ați luat parte la necazul meu.

¹⁵ Dar și voi înșivă știți, Filipenilor, că la începutul Evangheliei, când am plecat eu din Macedonia, în afară de voi singuri nici o Biserică nu s'a făcut părtaşă cu mine prin dare și primire de daruri pe seama mea.

¹⁶ Că și'n Tesalonic, o dată – ba de două ori – mi-ați trimis ceea ce-mi era de trebuință.

¹⁷ Nu că eu caut darul, dar caut câștigul care prisosește pe seama voastră.

¹⁸ Am de toate și am și de prisos; m'am îndeestulat primind de la Epafrodit cele ce mi-ați trimis, miros cu bună

¹Două credincioase cu divergențe de păreri.

²Syzygos în grecește înseamnă tovarăș de jug. Unii traducători îl redau ca atare (soț, însoțitor, tovarăș, asociat, împreună-lucrător), în timp ce alții îl tratează ca pe un nume propriu. Textul de față optează pentru cea de a doua soluție, având în vedere și faptul că Pavel face uneori jocuri de cuvinte pe nume proprii, cum este acela al lui Onisim (vezi Flm 10-11 și nota). Adjectivul (adevărat, veritabil) – om careși merită numele – vine în sprijinul acestei opțiuni.

³Pentru ceea ce-I ceri lui Dumnezeu, să-I și mulțumești chiar în clipa când te rogi, ca și cum ți-ar fi dat. Pentru legătura intimă și simultană dintre cerere și mulțumire, prin credință, vezi nota de la Mc 11, 24.

mireasmă, jertfă primită, bine-plăcută lui Dumnezeu.

¹⁹ Iar Dumnezeuul meu să'mplinească toate trebuințele voastre după bogăția Sa, cu slavă, întru Hristos Iisus.

²⁰ Iar lui Dumnezeu și Tatăl nostru, slavă în vecii vecilor! Amin.

²¹ Îmbrățișați-l pe fiecare dintre sfinții întru Hristos Iisus. Pe voi vă îmbrățișează frații care sunt împreună cu mine.

²² Vă îmbrățișează toți sfinții, mai ales cei din casa cezarului⁴.

²³ Harul Domnului Iisus Hristos să fie cu duhul vostru! Amin.

⁴E vorba, desigur, de funcționarii, sclavii și libertii din serviciul curții imperiale, convertiți la creștinism.